

відкриття закордонних представництв Українського національного комітету МТП, на сьогодні їх створено 11 у таких стратегічно важливих країнах світу, як: Російська Федерація, Сполучені Штати Америки, Китайська Народна Республіка, Федеративна Республіка Німеччина, Іспанія, Республіка Кіпр, Королівство Данія, Угорська Республіка, Об'єднані Арабські Емірати, Республіка Польща. Створена розгалужена регіональна система в Україні за обласним принципом, у тому числі і в Чернігівській області на базі ВАТ «Чернігівський завод радіоприладів» («ЧеЗаРа»). Між Українським національним комітетом МТП і Донецькою, Запорізькою, Чернігівською, Дніпропетровською, Луганською торгово-промисловими палатами укладені двосторонні угоди про співробітництво і партнерство. Під егідою Українського національного комітету МТП відбулися візити делегації ділових кіл до Королівства Таїланд, ОАЕ, Франції, Хорватії, Греції, Кіпру, Угорщини, Куби та Словенії. Все це дає можливість стверджувати, що Україна впевнено наближається до тісної і взаємовигідної економічної співпраці зі світовим співтовариством.

Джерела та література:

1. Международная торговля: финансовые операции, страхование и другие услуги / Пер. с англ. - К.: Торгово-издательское бюро ВНУ, 1994.
2. Международные валютно-кредитные и финансовые отношения/Под ред. Л.Н.Красавиной.- М.: Финансы и статистика, 1994.
3. Міжнародні розрахунки та валютні операції: Навч.посібник / О.І.Береславська, О.М.Наконечний, М.Г.Пясецька та ін.;За заг.ред. М.І.Савлука.- К.:КНЕУ, 2002.
4. Михайлов Д.М. Международные расчеты и гарантии. - М.:ФБК-ПРЕСС,1998.
5. Ющенко В., Міщенко В. Управління валютними ризиками. - К.: Знання,1998.
6. Офіційний сайт / Верховна Рада України . - www.rada.gov.ua
7. Офіційний сайт / Український Національний комітет Міжнародної Торгової Палати. - www.iccua.org

Анастасія Бортник

ФАКТОРИ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ ПІДПРИЄМСТВА

На сучасному етапі розвитку ринкових відносин в Україні швидкість розвитку будь-якої підприємницької структури залежить передусім від того, наскільки реальними і обґрунтованими є цілі, поставлені перед нею, оскільки саме на їх основі відбувається стратегічне, поточне та оперативне планування діяльності даної структури. Досить тривалий проміжок часу в економічній літературі переважала думка, що головною метою діяльності будь-якого підприємства є максимізація прибутку, тобто вважалося, що підприємство буде доти здійснювати свою діяльність, доки буде максимізувати свої прибутки. Зазначимо, що при цьому відбувалося ототожнення функції підприємства, невиконання якої неодмінно призводило б до його ліквідації, і цілі. На практиці ж підприємства досить впевнено утримували свої позиції на ринку, якщо не лише не отримували прибутку від здійснення діяльності, а й мали незначні збитки. Це привело до спростування думки, що головною метою діяльності будь-якого комерційного підприємства є максимізація прибутку, а також дозволило розділити поняття функції і цілі підприємства, довести існування інших цілей у підприємств.

Мета цієї статті полягає у дослідженні різних класифікацій факторів економічного росту, розгляді типів економічного зростання, вимірі темпів економічного зростання, застосуванні інноваційного підходу до класифікації факторів економічного зростання.

На нашу думку, для більшості вітчизняних підприємств в умовах конкурентоспроможного ринкового середовища найприйнятнішими є такі цілі, як завоювання певного сегмента ринку, зміцнення ринкових позицій підприємства, створення і збереження позитивної репутації, тобто економічне зростання підприємства.

Поняття економічного зростання є досить багатоаспектним і складним, оскільки, з одного боку, його можна розглядати як оцінку діяльності підприємства протягом певного проміжку часу, а з іншого боку, це є процес, що супроводжується якісними і кількісними змінами стану підприємства. Саме тому кожному підприємству необхідно володіти інформацією хоча б про основні фактори економічного зростання і вміти керувати ними на свою користь. Крім того, за допомогою визначення сукупності факторів, за рахунок впливу яких відбувається даний процес, можна визначити тип економічного зростання, що є дуже важливим для майбутньої діяльності підприємства.

Враховуючи, що поняття економічного зростання є багатоаспектним, у науковій літературі виділяють п'ять його вимірів, поєднання яких характеризується системним економічним зростанням [1, 2]:

1. часовий;
2. територіальний;
3. галузевий;
4. відтворювальний;
5. інноваційний.

Часовий вимір визначає економічне зростання як таке, при якому підприємство без суттєвих ускладнень долає кризові явища, що виникають в оточуючому середовищі і всередині підприємства, за рахунок прогнозування і попередження таких явищ. Однак при цьому темпи стійкого економічного зростання повинні сформуватися самостійно, оскільки саме за такої умови відбувається еволюційне зростання підприємства. За інших умов при їх штучному завищенні на підприємстві при несприятливих умовах може відбуватися посилення кризи.

Звертає на себе увагу і той факт, що різні структурні складові економіки розвиваються з дуже різною інтенсивністю, що не може не вплинути на економічне зростання в територіальному і галузевому вимірюванні. За різною структурізацією економіки - галузевою, територіальною, за формами власності, розмірами підприємств і т.п. - помітна значна різниця в темпах і якості зростання [1]. Це пояснюється тим, що різні території мають певні географічні, природні та ін. відмінності, що впливають на умови функціонування підприємств. У деяких природно багатших місцях економічне зростання відбувається швидше, там, де території бідніші, - повільніше. В даному разі саме держава як найзацікавленіший в економічному зростанні певної території інститут повинна створити такі умови, щоб за відсутності або дефіциту природних ресурсів підприємство мало можливість розвитку і росту.

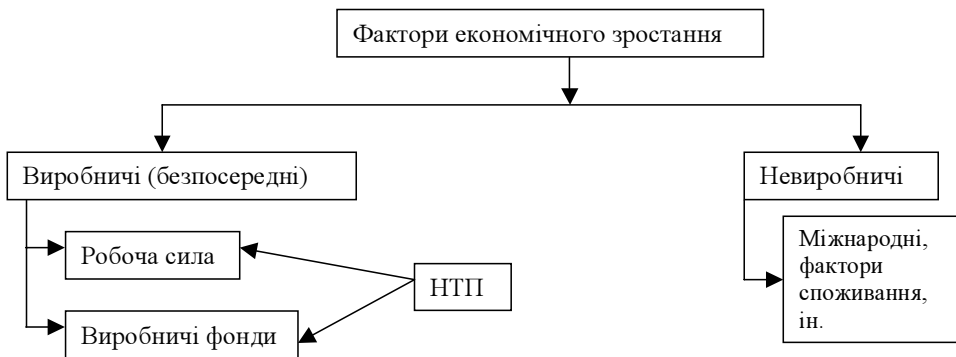
Інноваційний аспект економічного зростання показує, наскільки активно підприємство у своїй діяльності використовує інновації. Так, за даними Державного комітету статистики України, у 2004 році лише 10% підприємств впроваджували інновації у свою діяльність; у 2005 році їх питома вага зменшилася до 8,2%, а за I квартал 2006 року даний показник становив 7,6% [3].

Відтворювальний аспект економічного зростання підприємства визначається розвитком процесів виробництва і споживання. Безперечною умовою розвитку виробництва є відтворення, тобто відновлення витрачених у ході виробництва ресурсів. Невід'ємною частиною економічного зростання є також процес поновлення споживання, тобто відновлення витрачених (задоволених, таких, що переключилися на іншу продукцію або просто вибулих) споживачів» [1]. Аналізуючи діяльність вітчизняних підприємств протягом останніх кількох років, можна дійти висновку, що дані процеси на них майже не розвиваються. Крім того, ступінь зношення основних засобів багатьох вітчизняних підприємств перевищує 70%, а про стимулювання споживання не може бути мови. Саме тому в сучасних умовах розвитку економіки можна сміливо стверджувати, що економічне зростання відбувається в умовах мінімізації відтворювальних процесів.

Деякі науковці виділяють ще один аспект економічного росту, який називають функціональним [2]. Суть даного аспекту полягає в тому, що він допомагає визначити і проаналізувати організаційні, управлінські, наукові, технічні, соціальні та інші форми і методи розвитку, що є спільними для однорідних об'єктів аналізу - суб'єктів господарювання різних організаційно-правових форм і різних форм власності.

Визначення особливостей вимірів економічного зростання дозволяє сформувати об'єктивне уявлення про сукупність факторів, що впливають на економічне зростання кожного окремого підприємства.

Вітчизняні науковці [4,5] розробили безліч класифікацій факторів економічного зростання. Однак переважна більшість виділяє дві основні групи: виробничі і невиробничі фактори (рис. 1).

Деякі науковці виробничі фактори вважають безпосередніми або первинними.

Рисунок 1 - Традиційний підхід до класифікації факторів економічного зростання

До виробничих факторів економічного зростання відносять робочу силу і засоби виробництва. При цьому існує думка, що НТП - це окремий фактор, що не належить до виробничих, однак впливає на них. Усі інші фактори, як то специфічні, міжнародні, фактор споживання, відносять до групи невиробничих. Вважається, що характер використання безпосередніх виробничих факторів економічного росту (екстенсивний або інтенсивний) впливає на формування відповідного типу економічного зростання, тобто екстенсивного або інтенсивного.

На сьогодні діяльність підприємства поділяється на три основні види, пов'язані між собою, тому це потребує іншої класифікації факторів економічного росту, яка б допомагала розкривати сутність економічного зростання підприємства (рис. 2).

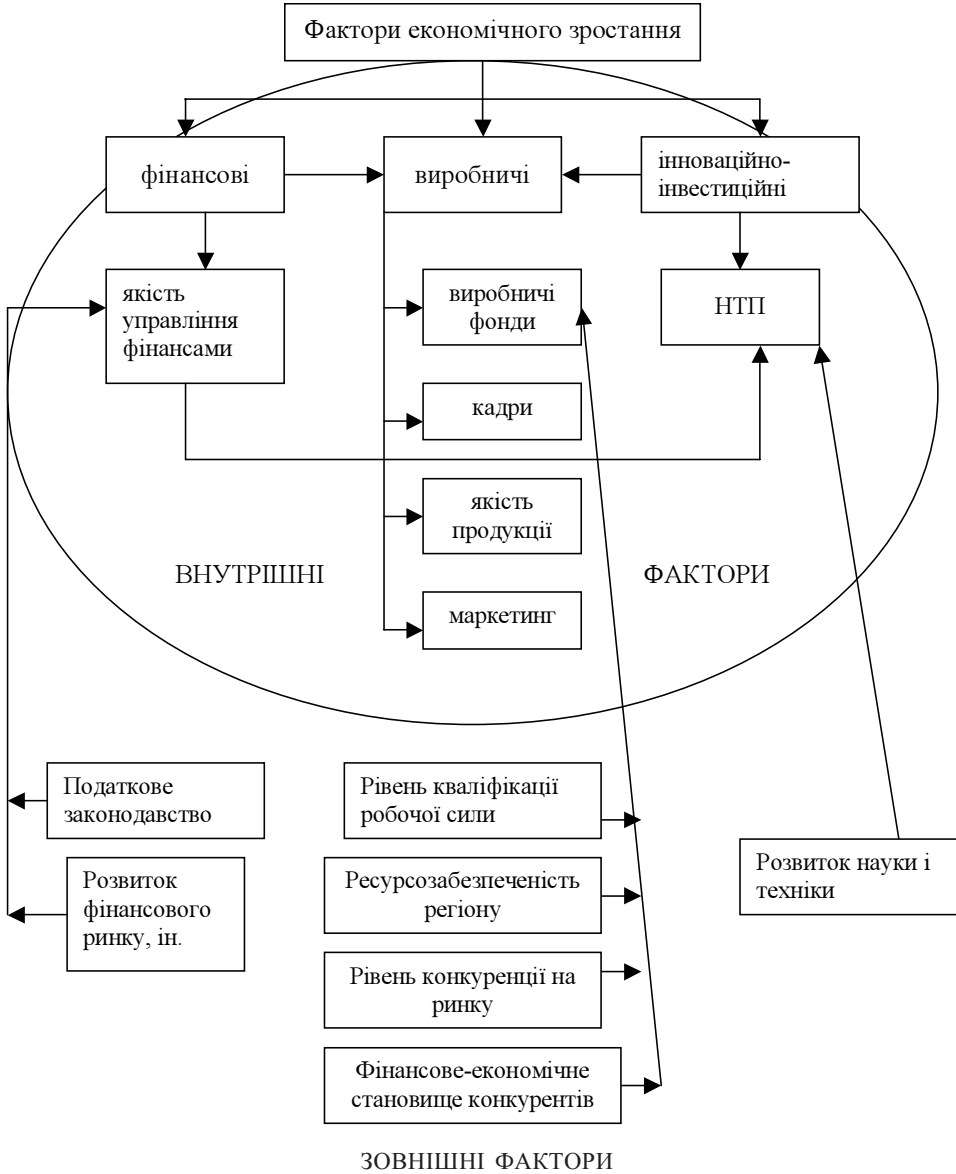

Рисунок 2 - Інноваційний підхід до класифікації факторів економічного зростання

За інноваційного підходу до класифікації факторів економічного зростання їх можна поділити на зовнішні і внутрішні. До внутрішніх факторів належать фінансові, інноваційно-інвестиційні і виробничі. При цьому кожна група факторів пов'язана між собою. Найважливішими серед виробничих факторів, на нашу думку, є виробничі фонди, кадри, якість продукції і маркетинг.

До зовнішніх факторів належать: податкове законодавство, розвиток науки і техніки, рівень кваліфікації робочої сили, ін. На рисунку зазначені не всі зовнішні фактори, а лише наведено деякі з них як приклад. На нашу думку, кожний зовнішній фактор повинен розглядатися разом із внутрішніми факторами економічного зростання. При цьому повинна визначатися сила впливу даного фактора на внутрішнє середовище підприємства.

Для того, щоб детальніше вивчити фактори економічного зростання, ми пропонуємо дещо удосконалити класифікацію факторів, наведену в [2], і проводити її за такими основними групами:

1. внутрішні і зовнішні;
2. об'єктивні і суб'єктивні;
3. ринкові і неринкові;
4. екстенсивні та інтенсивні;
5. матеріальні і нематеріальні;
6. соціально-економічні і науково-технічні;
7. структурно-організаційні та управлінські;
8. виробничі, інноваційно-інвестиційні, фінансові.

Комбінація факторів економічного зростання визначає тип економічного зростання. Як уже зазначалося, в основному виділяють два основних типи економічного зростання: екстенсивний та інтенсивний. При цьому екстенсивне економічне зростання - це «розширення виробництва, що базується на кількісному збільшенні обсягу економічних ресурсів, що залучаються у виробництво, за незмінної ефективності виробництва» [2,4,6]. Під інтенсивним економічним зростанням розуміють «розширення виробництва, яке базується на якісному вдосконаленні та ефективному використанні економічних ресурсів на основі науково-технічного прогресу» [2,4,6]. Дуже рідко виділяють ще детенсивне економічне зростання, при якому відбувається «розширення виробництва, що базується на кількісному збільшенні обсягу економічних ресурсів, що залучаються у виробництво, при одночасному зниженні ефективності виробництва» [6].

Необхідно звернути увагу на те, що на практиці визначити той чи інший тип економічного зростання майже не можливо, тому що вони тісно переплітаються між собою. Тому досліджують результат діяльності підприємства та фактори, які вплинули на його досягнення, і в залежності від їх характеристик визначають переважно інтенсивний або переважно екстенсивний тип економічного зростання, а це дуже важливо для побудови подальшої лінії поведінки підприємства на ринку.

Джерела та література:

1. Клейнер Г.Б. Микроэкономические факторы и ограничения экономического роста. Парламентские слушания - общественная конференция «Удвоение ВВП: задачи, условия, результаты». - М.: Янус-К, 2003. - 15 с.
2. Зубарев И.В., Ключников И.К. Механизм экономического роста транснациональных корпораций; Моногр. - М.: Высш. шк., 1990. - 159 с.
3. <http://www.ukrstat.gov.ua/operativ>
4. А.В. Марьенко. Эффективность производства и рост социалистической экономики. - К.: Изд «Наукова думка», 1984. - 110 с.
5. Вечканов В.С., Вечканов Г.С. Ускорение и эффективность производства. - Л.: Издательство Ленинградского университета, 1989. - 208 с.
6. Політична економія. Навчальний посібник / За редакцією д.е.н., проф. Г.І. Башнянина і к.е.н., доц. Є.С. Шевчук. 3-тє вид., перероблене і виправлене. - Львів: «Новий Світ - 2000», 2004. - 480 с.

